

Кудренко Д.О.

аспірант,

Науковий керівник: Лаврентьєва О.О.

доктор педагогічних наук, доцент,

Криворізький державний педагогічний університет

**ЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ЦИКЛУ У ФОРМУВАННІ
ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ
МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Головною метою освітнього процесу для студентів мистецьких спеціальностей є всебічний розвиток художника-педагога, який володіє теоретичними знаннями та практичними навичками, творчо мислить, практично вдосконалює власні індивідуальні можливості. Тільки такий фахівець може працювати на належно високому професійному художньо-педагогічному рівні, створюючи оригінальні, нові за художнім рішенням мистецькі твори. У навчальній діяльності студентів мистецьких спеціальностей провідним є практичний вид діяльності, тому художньо-графічні компетентності формуються та вдосконалюються під час практичних форм роботи. Варто врахувати, що на мистецьких факультетах у вищих педагогічних навчальних закладах одночасно готують вчителів образотворчого мистецтва і дизайнерів (реклами, одягу, ландшафтів), тому набір дисциплін професійно-орієнтованого циклу буде дещо відрізнятися відповідно до обраного фаху. Традиційно склалось, що базовими та незмінними у підготовці студентів мистецьких спеціальностей є такі дисципліни професійно-орієнтованого циклу, як: рисунок, композиція, живопис, кольорознавство, навчальна практика (плєнер). Для майбутніх вчителів образотворчого мистецтва додаються такі дисципліни, як методика викладання образотворчого мистецтва, практика в школі, а також збільшується кількість годин на вивчення рисунку, живопису, композиції. Для підготовки майбутніх дизайнерів, окрім базисних дисциплін, акцент робиться на дисциплінах дизайнерського спрямування, а саме: графічний дизайн, ландшафтний дизайн, дизайн одягу та аксесуарів.

Окремі питання професійного становлення художників розкриті в дослідженнях: Л.Ю. Анцукова, А.А. Белова, А.С. Близнюка, Н.П. Валькова, І.Ф. Волкова, Н.В. Воронова, В.Н. Гамаюнова, Ю.А. Грабовенко, Т.М. Журавської, М.С. Кагана, К.М. Кантора, Е.Н. Ковешнікова, Л.А. Кузмічева, М.Н. Марченко, Г.Б. Минервин, В.І. Михайленко, Р.Ф. Мухутдінова, І.А. Спічака, Л.Б. Переверзєва, В.О. Родина і ін. Великий внесок у розробку теорії і практики навчання художніх дисциплін внесли такі вчені-педагоги: С.Г. Ажгіхіна, Н.К. Бакланова, Г.В. Біда, Р.У. Богданова, Г.В. Єршов, С.Є. Ігнат'єв, А.І. Іконніков, Ж.С. Кенесаріна, В.С. Кузин, Н.Н. Лукін, А.І. Масленников, Н.П. Меньшиков, Б.М. Неменський, Ю.Н. Окунєв, А.С. Пучков, Н.Н. Ростовцев, А.С. Риндін, В.М. Соколинський, Е.А. Хижняк,

Е.В. Шорохов і ін. В їх працях знайшли своє відображення різні питання, пов'язані з методикою викладання образотворчих дисциплін.

Фундаментальна підготовка студентів мистецьких спеціальностей базується на таких фахових дисциплінах, як: рисунок, живопис, основи композиції, кольорознавство, плерер. Саме ці навчальні дисципліни, на наш погляд, є стрижневими при формуванні художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей. Як зазначає Г. В. Беда, «знання теоретичних і методичних основ рисунка, живопису і композиції, глибоке оволодіння ними – перша і головна умова підвищення професійної підготовки як художника, так і художника-педагога» [1, с. 26]. Провідну роль серед навчальних дисциплін студентів мистецьких спеціальностей відводять графічному рисунку і, як зазначає А. А. Сидоров, рисунок – це вища точка і живопису, і скульптури, і архітектури; рисунок – джерело і корінь усіх наук [4, с. 7]. Спираючись на попереднє твердження, вважаємо, що *рисунок* є основою практичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей. Функції рисунка пов'язані з формуванням образного мислення, яке в підсумку, робить основний вплив на формоутворення об'єктів предметного світу; а також – це базовий засіб в образно-інтелектуальній діяльності людини, що підкреслює його особливу значимість в практиці і теорії освітнього процесу. *Рисунок* є фундаментом не лише для всіх галузей образотворчого мистецтва, а й для всіх галузей образного мислення, адже рисунок допомагає передати свій задум вченому, техніку, архітектору та ін.

Як відомо, будь-який рисунок починається з композиційного розташування зображення. Від того, як закомпонований той чи інший предмет, багато в чому залежить загальне уявлення від рисунка. За організацію предметів у форматі, визначення головного та другорядного, встановлення гармонії зображення відповідає *композиція*. Вважаємо, що композиція є невід'ємною частиною рисунка, саме тому є доцільним розглядати її як важливу дисципліну професійно-орієнтованого циклу при формуванні художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей. Науковці у галузі методики викладання образотворчого мистецтва вказують на визначальну роль композиції, як однієї з головних дисциплін професійно-орієнтованого циклу студентів мистецьких спеціальностей, серед них: Г. С. Гребенюк, О. О. Кайдановська, М. О. Пічкур, Є. В. Шорохов, В. Г. Щербина та інші.

Як вже зазначалось, провідне місце серед основних фахових дисциплін студентів мистецьких спеціальностей належить *живопису*. В наукових працях останніх років все частіше постає питання необхідності вивчення проблеми формування художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей в процесі оволодіння живописом. Відтак, в своїх теоретичних працях Г. В. Беда, Т. Г. Безгодова, Н. Н. Волкова, Н. Н. Лукіна, А. С. Пучкова, Г. Б. Смірнова, Є. А. Хіжняк та ін. наголошують на важливості вивчення живопису як провідної дисципліни на художньо-графічних факультетах. Б. М. Неменський зауважує, що оволодіння студентами образотворчої грамоти залежить від грамотного використання арсеналу художніх засобів живопису. «Конструктивність рисунку, володіння нюансами тону й кольору в живописі – все це шлях до професійної свободи художника» [3, с. 124].

До основних дисциплін професійно-орієнтованого циклу відносимо **кольорознавство**, яке є важливою ланкою серед дисциплін мистецького спрямування, і яка значною мірою впливає на формування художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей. Б. Г. Ананьєв, Л. І. Божович, І. С. Кон, О. Г. Костюк, В. С. Кузін, П. М. Якобсон вважають, що колір – це засіб художньої виразності, оперування ним дозволяє студентам реалізовувати творчі задуми, розвивати художньо-образне мислення. Ми підтримуємо думку Б. Ломового, що «чим глибше студенти будуть проникати до таємниць кольорових відношень, художніх технік і матеріалів, до законів і закономірностей основ образотворчої грамоти, тим вище будуть їхні знання й навички не тільки в галузі образотворчого мистецтва, але й з інших дисциплін, тим гостріше буде їх бачення і сприйняття навколишньої дійсності» [2, с. 265].

Пленер, як вид навчально-художньої практики студентів мистецьких спеціальностей є важливим елементом в системі професійної підготовки як вчителя образотворчого мистецтва так і дизайнера, їх творчого становлення. Головна мета пленерної практики полягає в удосконаленні вмінь студентів, закріпленні та поглибленні знань та навичок з таких дисциплін як «Рисунок», «Живопис», «Композиція», «Кольорознавство» вивченні природи, оточуючого середовища як невичерпного джерела реалістичного образотворчого мистецтва, а також формуванні спостережливості та споглядання краси в природному середовищі. Пленерний вид практики цікавий тим, що студенти виконують завдання на більш творчому рівні, самостійно обирають матеріали, сюжети етюдів, процес роботи проходить в невимушеній атмосфері, що дає змогу студентам почуватись вільно та комфортно, а час проходження практики необтяжливий та швидкоплинний. Творчі роботи студентів виконані під час пленерної практики, зазвичай, яскраві, відрізняються за кольоровими відношеннями, не схожі за технікою та манерою виконання.

Отже, всі дисципліни професійно-орієнтованого циклу в комплексі володіють значними потенційними можливостями формування у студентів мистецьких спеціальностей художньо-графічних компетентностей, що збагачують їх професійну підготовку в цілому. Практичне оволодіння основами рисунку, композиції, живопису, кольорознавства, пленеру студентами художньо-графічних факультетів педагогічних університетів дозволяє професійно використовувати дані види мистецтва в педагогічній та художньо-творчій діяльності. Оволодіння графічними, живописними техніками є ґрунтовною частиною методичної системи навчання в процесі художньо-графічної підготовки студентів.

Список використаних джерел:

1. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты : рисунок, живопись, композиция : учеб. пособ. для пед. ин-тов / Георгий Васильевич Беда. – М. : Просвещение, 1981. – 124 с.
2. Ломов Б. Формирование графических знаний и умений учащихся. – М., 1959. – 265 с.
3. Неменский Б. М. Мудрость красоты: О проблемах эстетического воспитания / Б. М. Неменский. – М. : Просвещение, 1987. – 255 с.
4. Сидоров А. А. Рисунки старых мастеров. – М. – Л., 1940. – 285 с.